

De weg naar passend onderwijzen

Uit de audits Passend Onderwijs bij ROC van Amsterdam/Flevoland is naar voren gekomen dat de opleidingen veel inspanningen verrichten om studenten passend te plaatsen en te begeleiden. De auditoren waren onder de indruk van de uitvoering van het zorgbeleid, zoals dat bij veel teams is ervaren. Indrukwekkende gesprekken en uitspraken staan nog steeds op het netvlies. Zoals de ouder van een studente die specialistische ondersteuning kreeg en aangaf: 'Bij deze school voel ik mij werkelijk welkom'. We hebben mooie voorbeelden gezien van maatwerk voor studenten met uiteenlopende begeleidingsvragen en ook hoe belangrijk het is om snel problematieken te signaleren. Gedurende de audits hebben de auditoren de ontwikkeling waar kunnen nemen van de omslag van passend onderwijs voor een specifieke doelgroep naar passend onderwijzen voor een bredere groep studenten. [LIA VAN DEN BERG](#)

In dit artikel wordt een reflectie gegeven op de bevindingen van de audits passend onderwijs (PO), die bij negen colleges van ROC van Amsterdam/Flevoland zijn gehouden in de periode 2016-2019. Wanneer over 'we' wordt gesproken in dit artikel, dan betreft het de bevindingen op de audits van de twee auditoren.

WAT IS ONDERZOCHT?

Tijdens de driedaagse audits (per college) zijn gesprekken gevoerd met studenten, ouders, docent-begeleiders, zorg coördinatoren, specialisten passend onderwijs, de opleidings-

manager en de directeur onderwijs. De onderwerpen van het specifieke kader betroffen:

1. Kennismakings- en plaatsingsprocedure, is deze conform het beleid?
2. Visie op personeel, functies en taken rond Passend Onderwijs en deskundigheidsbevordering.
3. Visie en beleid rond PO: begeleidingsstructuur, facilitering, instrumenten.
4. Is de uitvoering van het PO conform het beleid: heldere taakverdeling, informatievoorziening, eigenaarschap en samenwerking met in- en externe partijen?
5. Is PO ingebed in de reguliere

kwaliteitscyclus en is er zicht op de effecten?

DYNAMISCHE EN STEVIGE STRUCTUUR

In 2012 is roc-breed de horizon geschetst voor het bieden van een begeleidingsaanbod voor alle instromende studenten om belemmeringen in de schoolcarrière weg te nemen. De begeleidingsstructuur is stevig en uniform neergezet en is per college georganiseerd via begeleiding (binnen de opleiding) en ondersteuning (opleidingsoverstijgend). De laatste is binnen ieder college georganiseerd in een

Loopbaanexpertisecentrum (LEC).

Voor alle studenten is de mentor of coach het eerste aanspreekpunt bij de opleidingsgebonden begeleiding. Speciaal aangewezen en opgeleide pluscoaches werken nauw samen met de mentoren. Zorgcoördinatoren vervullen naast de doorverwijsfunctie naar het LEC soms een prominente rol bij klassenindelingen, training van docenten en het meedenken over een passende pedagogisch didactische aanpak van klassen.

Er is bewust voor gekozen om de LEC's steeds dichterbij de teams te huisvesten. Naast de individuele student-ondersteuning komen de specialisten steeds meer in de klas bij ondersteuningsvragen van docenten en teams.

Cruciaal in de ontwikkeling is de uitbreiding van de ondersteuning vanuit het LEC door intensieve samenwerking met de gemeenten. Een van de LEC's heeft daar een belangrijke voortrekkersrol in gehad. Dit geldt zowel voor het binnenhalen van extra expertise, als met betrekking tot het beproeven van nieuwe werkwijzen. Vanuit de samenwerking met de gemeente (Amsterdam) zijn extra functionarissen in huis gekomen zoals jeugdadviseurs, jeugdartsen, jeugdpsychologen en budgetcoaches. Dit concept van samenwerking tussen LEC c.q. college en gemeente heeft ook navolging gekregen bij andere gemeentes en geleid tot een uitbreiding van de ondersteuning. Wel zijn er verschillen in de samenwerking tussen LEC en gemeentes en de hoeveelheid ondersteuning die in huis is.

De audits wijzen uit dat het 'reguliere onderwijs' in sterke mate beïnvloed wordt door ervaringen rond passend onderwijs en de specialistische expertise vanuit de LEC's. Zeker waar de directeur onderwijs nauw samenwerkt met het hoofd LEC leidt

dit tot een sterke kruisbestuiving en wordt zowel de ontwikkeling van de onderwijsvisie als de onderwijsuitvoering hierdoor versterkt en verbeterd. Dit leidt bijvoorbeeld tot een betere plaatsing van studenten en het terugdringen van vroegtijdige uitval van studenten.

KRACHTIGE DESKUNDIGHEIDS-BEVORDERING

De combinatie van de aandacht voor PO, de aanwezigheid van de LEC-specialisten, Pluscoaches en zorgcoördinatoren in de teams en het frequente studentenoverleg wordt benoemd als een krachtige deskundigheidsbevordering van docenten. Wisselend per college is er een specifiek aanbod aan korte maatwerktrainingen door het LEC zoals differentiëren in de les, omgaan met verschillen in de klas, executieve functies, training gesprekstechnieken en omgaan met agressie. Het pedagogisch didactisch handelen wordt versterkt door als college te kiezen voor een specifieke aanpak zoals oplossingsgericht- en handelingsgericht werken en deze breed via o.a. de zorgcoördinatoren te ondersteunen.

CULTUUROMSLAG

Enkele colleges geven aan dat er een cultuuromslag waarneembaar is, waarbij docenten meer open staan voor studenten met een ondersteuningsvraag. Een in het oog springende verandering die we gedurende de jaren hebben waargenomen is de manier waarop studenten worden verwelkomd. De nieuwe wet op het toelatingsrecht heeft ertoe geleid dat colleges en teams opnieuw hebben nagedacht over de kennismaking en aanmelding. Zo opent bij een van de teams de intaker het gesprek met de potentiële student met 'Gefeliciteerd, je bent geplaatst'. Vergelijk dit bijvoorbeeld met de situatie waarin een

student twee weken moet wachten voordat de definitie plaatsing bekend is. Een gehoorde ervaring bij de vernieuwde intake is dat studenten meer open het gesprek voeren en meer informatie geven, omdat studenten minder bang zijn om niet geplaatst te worden.

DOCENTEN STAAN MEER OPEN VOOR STUDENTEN MET EEN ONDERSTEUNINGSVRAAG

We hebben gezien dat er veelal een grote bereidwilligheid is om een zo breed mogelijke groep jongeren passend te plaatsen en te begeleiden. Men is creatief in het genereren van middelen, o.a. door de aanvraag van tijdelijke gemeentelijke- en rijks-subsidies voor begeleiding en ondersteuning, via samenwerking met gemeentes en via gesubsidieerde onderzoeken en pilots.

Een inclusief systeem biedt voorzieningen die leerlingen met een beperking nodig hebben om samen met leerlingen zonder beperking onderwijs te volgen. Hoe werkt dat in de samenwerking?

1. *Een slechtziende student vertelt aan zijn klas wat het betekent om slechtziend te zijn en wat hij prettig vindt om rekening mee te houden. Dit heeft hij voorbereid met de specialistische ondersteuner van Visio. Het effect op de begeleiding was duidelijk zichtbaar en dat gold ook voor andere studenten die we ontmoet hebben tijdens de audits. Sommige studenten met een ondersteuningsbehoefte stonden 'stevig in de schoenen', konden goed op het »*

eigen gedrag reflecteren en lieten in dat opzicht een voorsprong zien t.o.v. klasgenoten.

ingeschakeld moet worden. Dat kan bijvoorbeeld gaan over een student met een heftige allergische reactie die zo snel mogelijk een injectie nodig heeft.

ZORGCOÖRDINATOREN GEVEN REGELMATIG AAN DAT ZE VEEL OP HUN BORD KRIJGEN

6. Binnen een van de colleges is ook de conciërge betrokken bij het systeem van begeleiding en ondersteuning. De conciërge beschikt over een map waarin voor een specifieke groep studenten is beschreven hoe te handelen bij een calamiteit en wie

VERBETERMOGELIJKHEDEN EN DILEMMA'S

Grenzen aan de draagkracht

De variabele studentgroepen en drempelloze intake stellen opleidingen regelmatig voor moeilijke opgaven. In 2019 kreeg ca. 30-40% van de studenten binnen het roc een vorm van extra ondersteuning. Hoeveel kan een opleiding en het systeem aan? Extra maatregelen die getroffen worden voor het scheppen van goede condities zijn: starten met kleinere klassen (voor niveau 1 en 2),

inzet van mentoren met affiniteit voor de doelgroep, ondersteuning door zorgcoördinatoren bij de indeling van de klassen en het geven van pedagogisch-didactische ondersteuning en professionalisering van zorgcoördinatoren (zoals de master Educational needs).

Zorgcoördinatoren geven regelmatig aan dat ze veel op hun bord krijgen en op de grenzen van hun kunnen functioneren. Het ontwikkelperspectief is om de handelingsbekwaamheid van docenten te laten groeien. Experimenteren met andere onderwijsvormen kan voor bepaalde studentgroepen een oplossing zijn. Het concept van persoonlijk leren hebben we als pilot gezien bij een van de opleidingen. De ervaring daarbij is dat het inzetten van coaches voor kleine groepen studenten het werk van de mentor verlicht.

Het risico van de drempelloze intake is dat alle studenten die aan de instroomeisen voldoen kunnen starten, ook bij een negatief advies. Wanneer in de praktijk blijkt dat een student binnen de opleiding niet op zijn plaats is, kost het enige tijd om de student te begeleiden naar een (opleidings)plaats die beter past. In de tussentijd gaat er studietijd verloren voor deze student, komt het voor dat het leerklimaat ernstig wordt verstoord en dat dit ten koste gaat van de aandacht aan de andere studenten.

Professionalisering

Uit de audits en ook uit het aanvullende onderzoek 'Maatstaf visie en begeleiding' bij een van de colleges komt naar voren dat Professionalisering een 'must' is. De instroom van een grote variatie aan studentgroepen met soms multiproblematieken, vraagt op alle fronten veel van docententeams. Het inzetten van scholingsactiviteiten is vooral krachtig wanneer dit gekoppeld

advertentie

Op zoek naar talent?

Onze Young Professionals zijn breed inzetbaar binnen de onderwijslogistiek en zetten zich graag in voor uw team.

Elaine, Teamleider en Adviseur CvB

Vivianne, Ondersteuner Accreditaties

Elsmie, Implementatie begeleider Plannen en Roosteren

Femke, Adviseur en Onderwijscoördinator

Fenna, Medewerker Studentenadministratie

Laura, Onderwijscoördinator

Martijn, Adviseur Onderwijslogistiek

Paula, Procesmanager Onderwijslogistiek

Renée, Secretaris Examencommissie

Management informatie, Evaluatie, Diplomering, Studenten, Toetsen, Studievoortgang, Cijferregistratie, Toetsing, Ouderwijs catalogus, Inzetplanning, Roostering, Ouderwijs, OER, Ouderwijsplanning, Matching & toelating, Inschrijving op onderwijs, Curriculum, Voorlichting & werving, Oriëntatie, Aanmelding

Meer weten, of een Omix Young Professional inzetten?
Neem contact op met Iwan Brouns.
iwan.brouns@omix.nl | 06 10 00 18 70

omix
Beter Onderwijs

is aan een duidelijke pedagogisch didactische visie op het onderwijs, de instromende studentgroepen en het beroepsprofiel waarvoor wordt opgeleid. De samenhang tussen de dimensies is in figuur 1 weergegeven. Het werkt effectief wanneer het team professionaliseringsdoelen stelt en er gewerkt wordt met meerjarige

MEER DRAAGVLAK VOOR STUDENTEN MET EEN DIVERSITEIT AAN ONDER- STEUNINGSVRAGEN

scholingsplannen. En wanneer de opleidingsmanager en coördinatoren of experts de gewenste werkwijze blijven uitdragen. Intervisie en onderzoekend leren zijn belangrijke aanvullende instrumenten die ingezet kunnen worden. Ook hier is de praktijk soms weerbarstiger wanneer er bijvoorbeeld grote schaarste is aan (vak)docenten.

EFFECTMETINGEN

Ieder LEC heeft een met directie en onderwijsteams afgestemd teamplan en rapporteert aan het collegebestuur over de frequentie van de inzet van extra ondersteuning bij de verschillende teams. Op individueel niveau is het bekend dat studenten die extra begeleidingsvormen krijgen daar veel baat bij hebben. Een verbeteractie zou zich kunnen richten op de analyse van de resultaten. Hierbij wordt gekeken naar rendementen en (terugdringen van) vroegtijdig schoolverlaters, maar deze zijn nog niet te herleiden tot studenten die extra begeleiding hebben gekregen. Ook wordt (nog) niet naar andere

vormen van resultaten die met studenten bereikt worden, gekeken. In de bestaande situatie is het lastig om verschillende informatiebronnen aan elkaar te koppelen.

Bij de Bakkersopleiding is in 2018 een student gestart met een zeer beperkt gezichtsvermogen, waarvan bekend was dat het behalen van het eindexamen lastig zou gaan worden. Door de grote bereidwilligheid van de opleiding, de ondernemendheid van de student (zoals het zelfstandig reizen), het geleverde maatwerk tot in alle details van de bakomgeving en de moeder die via Social media een eerste stagebedrijf vond dat hem een kans wilde geven, kon dit voor de student een succesvol traject worden.

figuur 1

SLOTBESCHOUWING

Onze bevindingen passen bij het pleidooi van de Onderwijsraad richting scholen om klaar te staan voor leerlingen met een beperking [par. 2.2.] en bij de aanbeveling (1) om maatwerk te bieden voor leerlingen met een beperking [par. 4.1.] en (2) om de expertise van scholen voor inclusiever onderwijs ook door formele scholing te vergroten [par. 4.4.].

Binnen het onderzochte roc wordt al veel meer gedaan dan binnen de huidige wet- en regelgeving

gevraagd wordt. De versterkte samenwerking binnen de keten heeft geleid tot versterking van het begeleidingsaanbod in huis en tot betere samenwerkingsafspraken tussen het LEC, gemeentes en begeleidingsinstanties. Binnen de teams is een verbreding van het draagvlak voor studenten met een diversiteit aan ondersteuningsvragen bereikt. Succesvolle formules zijn ontwikkeld en ingevoerd. We hebben gezien dat PO een katalyserende werking heeft op de totale onderwijsontwikkeling.

Er zijn echter grenzen aan wat een school, team of docent aankan. Daar heeft de wet- en regelgeving geen antwoord op. De inspanningen komen niet terug in de indicatoren waarop de huidige rendementscijfers zijn gebaseerd of op factoren (zoals het vinden van werk) die van belang zijn voor de studieloopbaan van een student. In de outputfinanciering zien instellingen dat dus ook niet terug!

DE AUTEUR WERKT ALS ONAFHANKELIJK CONSULTANT/AUDITOR VANUIT HET BEDRIJF ACCORDANCE CONSULTANCY VOOR HET VO, MBO EN HBO EN BEGELEIDT TEAMS IN DE ONTWIKKELING NAAR EEN DUURZAME PROFESSIONELE KWALITEITSCULTUUR.

Het artikel is in samenspraak met de mede-auditor tot stand gekomen en bijdragen van Cor van Montfort (onderzoeker LEARN!/VU en Universiteit van Tilburg, raadslid Onderwijsraad) en de dialoog met Ernst Drukker (organisatieadviseur). ■

Noten

1. Ieder mbo-college heeft een eigen opleidingsaanbod en beschikt over een eigen directie.
2. 'Steeds inclusiever', advies Onderwijsraad aan de minister voor Basis- en Voortgezet onderwijs en Media, juni 2020.